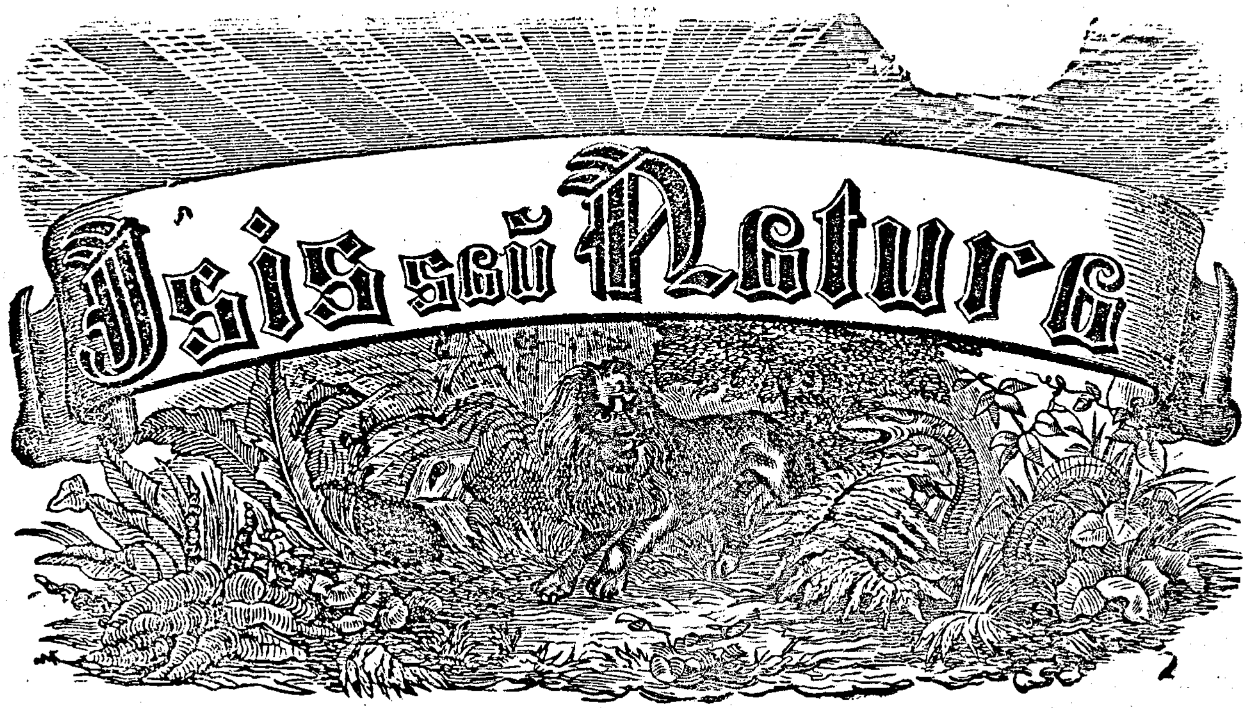




# JURNAL

**ПЕNTRȢ PESПÎNDIPEA ШTIINЦЕЛОРȢ NATȢРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE**

***Pediџeatȣ***

de

**PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.**

№ 40. (Апȣлȣ̆ алȣ̆ паtpȣлea) Бȣkȣpeшtĭ 30 Oktomвpie, 1859.

Конpindepea: Mikposkoпȣлȣ̆ шi infлȣinџa лȣĭ asȣпpa kȣnoшtinџeĭ Natȣpeĭ.— Indiro.— Tpaiȣлȣ̆ animaлeлopȣ̆.—


## Mikposkoпȣлȣ̆ шi infлȣinџa лȣĭ asȣпpa kȣnoшtinџeĭ Natȣpeĭ.

Дежа antičiĭ aȣ̆ обsepвatȣ̆ kъ dakъ пe ȣĭtъmȣ̆ ла обiekte npintp'o пikъtȣpъ de anъ, обiekteле ni se пapȣ̆ mъpite. Челебpȣлȣ̆ Senecca ziče kъ. dakъ обsepвa čine-вa обiekteле npintp'ȣnȣ̆ глобȣ̆ de stikлъ плinȣ̆ kȣ anъ, пpekȣmȣ̆ 'лȣ̆ aȣ̆ čizmapiĭ, обiekteле i se apъtȣ̆ mȣлtȣ̆ maĭ mapĭ de kitȣ̆ sîntȣ̆ întp'adeвъpȣ̆; kȣ toate aчestea, deskoпepipea metodei d'a обsepвa k'o mape înлesnipe шi fîneџъ обiekteле челе maĭ miчĭ kape nȣ пȣtemȣ̆ sъ ле вedemȣ̆ deлokȣ̆ kȣ okiĭ roĭ; întp'ȣnȣ̆ kȣвîntȣ̆: deskoпepipea mikposkoпȣлȣĭ шi челорȣ̆-лалte instpȣmente oпtiče, dateazъ aбiea de ла sekoлȣлȣ̆ алȣ̆ 16-леa. kîndȣ̆ kopii лȣĭ *Zaxarias Jansen* de ла Middleburg în Оланda, жȣkîndȣ-se kȣ niшte stikле maĭ rpoase în mizлok de kitȣ̆ ла mapџine шi npin întîmплape пȣindȣ-ле neste лitepe шi въzîndȣ̆ kъ лiteple s'aȣ̆ mъpitȣ̆ foapte mȣлtȣ̆, aȣ̆ komȣnikatȣ̆ aчeastъ mipape taтълȣлȣĭ лорȣ̆, шi aчeasta epa kaȣza kъ dînsȣлȣ̆ a deskoпepitȣ̆ Mikposkoпȣ; aпoĭ totȣ̆ în aчestȣ̆ timпȣ̆, челебpȣлȣ̆ Галiлei în Italiea aȣzindȣ̆ d'avestea, a deskoпepitȣ̆ шi елȣ̆, teлeskoпȣлȣ̆ npin kape astponomiĭ aȣ̆ fъkȣtȣ̆ шi fakȣ̆ în toate ziлeле niшte deskoпepipĭ mipakȣлoase шi пekpezȣte în болta чepȣлȣĭ.

Дap mikposkoпiĭ лȣĭ Zaxapias Jansen epaȣ̆ înkъ imпepfekџĭ шi foapte rpeȣ̆ de ȣmблatȣ̆ kȣ dinшiĭ; kȣ toate aчestea, шi aчeшtĭ mikposkoпĭ imпepfekџĭ aȣ̆ npodȣsȣ̆ pesȣлtate mapĭ пentpȣ шtiinџъ; kъчĭ npintp'înшiĭ, челебpȣлȣ̆ medikȣ̆ шi

anatonŭ *Malpighi* în Bologna (Italiea) a deskoneritŭ în mezislŭ sekslslsi alŭ 17-lea, stpsktspi (цesъtspi) a пъptiчelelopŭ чelopŭ maĭ fine ale kopnspilopŭ veцetale шi animale. Întpe alte deskoneripi, a deskoneritŭ Malpighi kъ пelea noastpъ, kitŭ de finъ este, totŭ este komnssŭ de natps alte neĭ (stpate) înkъ maĭ ssбцipĭ шi kъ apaбslŭ ape o пele neagpъ fiindŭ kъ sna din aчeste natps stpate este la dînssl вънsite ks o вънsea neagpъ ka kъpбsnii. Afapъ de Malpighi în Italiea, aŭ lskpatŭ atsnчĭ msltŭ ks mikposkonslŭ чeleбpi natspalistĭ Loevenhoec шi Svamerdam în Olanda. Aчeшtĭ natspaliшtĭ mapĭ, amŭ zisŭ, aŭ oбsepвatŭ ks mikposkonĭ foapte imnepfekцĭ, kъчĭ totŭ mikposkonslŭ lopŭ epa fъkstŭ de doъ, tpeĭ stikle potsnde maĭ гpoase în mizlokŭ de kitŭ la mapцine шi înшipate sna dsпe alta neste o vapгъ de fepŭ. Este de mipatŭ ksmŭ aŭ nstстŭ eĭ ks astŭ-felŭ de instpsmente imnepfekte, sъ fakъ asemenea deskoneripĭ mapĭ шi ks astŭ-felŭ de esaktitate. Ks aчeste instpsmente simnle se sepвŭ шi aksmŭ snii natspaliшtĭ în Anгliea шi aŭ fъkstŭ ks dînsele deskoneripĭ imnoptante.

Tokmaĭ în sekolslŭ nostps, s'a nepfekцionatŭ mikposkonĭ întp'snŭ modŭ foapte pemapkaбilŭ. Чea d'întîiŭ nepfekцisne epa kъ aŭ fъkstŭ stiklele *achromatice*. Adekъ okeanspile шi okelapile nenepfekte, чe apatъ oбiekte înkonцispate ks niшte kolopĭ neadeвъpate kape seamъnъ ks kolopile kspksбeslsi. Aчeastъ imnepfekцisne înшelъtoape a stiklelopŭ, s'a denъptatŭ npintp'snŭ modŭ foapte inцeniosŭ adekъ kъ fie-kape stiklъ potsndъ nsmitъ linte saŭ lentiksle, este fъkstъ de doъ felspĭ de stikle (stikla kopoaneĭ шi stikla nsшkъi). Aчeastъ deskonepipe, fpsktslŭ stsdiilopŭ цeometpiчe înalte komбinate ks esnepimentele fisiчe, aŭ kontpiбsitŭ foapte msltŭ la nepfekцionapea шtiinцeĭ onтiчe шi npin spmape la deskonepipea adeвъpslsĭ npin вedepea mikposkonikъ. Aчeшtĭ mikposkonĭ nepfeвцionaцĭ niчĭ ns osteneskŭ okiĭ noшtpiĭ ka mikposkonĭ de maĭ nainte, fiindŭ kъ ns чepŭ ka oбiektslŭ sъ fie nss npea anpoane lîngъ okiĭ oбsepвatopslsĭ; o împeцispape foapte ostenitoape шi вътъmъtoape nentps okĭ.

Чelŭ d'întîiŭ ontikŭ kape a fъkstŭ mikposkonĭ achromatiчĭ, epa Frauenhoffer în Monacto în anslŭ 1811; Dapŭ maĭ пe spmъ, în anslŭ
1824, *Selligue* în Paris a nepfekцion
aчeшtĭ mikposkonĭ шi akademiea шtiin
la Paris a adonтatŭ шi a lъsdatŭ msl
skoniĭ lsĭ Selligue.

În aчeastъ kale de nepfekцionap
mikposkonslŭ în mîinele lsĭ *Ploesle*
lsĭ Oberhaëser la Paris, ks *Nachet* ш
Aчeшtĭ mikposkonĭ nsoĭ aŭ îmбoгъцitŭ
inцele natspale. Aчeшtĭ mikposkonĭ
oбiektele ks 500 saŭ шi 800 de opĭ
de kitŭ sîntŭ în natspъ шi aŭ пe lîng
snŭ npeцŭ foapte modikŭ шi eftinŭ.

Ns voimŭ sъ voppбimŭ aiчĭ de mik
nsmitŭ „*Mikposkonslŭ soapelsĭ*“ kape
snŭ nspiчe la mъpimea snsĭ nopkŭ; d
foapte ksposŭ nentps toцĭ aчeĭ kape
admipa fpsmsseцele natspeĭ; kъчĭ aчeш
skonĭ ns sîntŭ konвenaбilĭ nentps d
fiziчe шi fisioloцiчe.

Mikposkoniĭ în цenepe шi aчeĭ
în naptiкslapŭ, sîntŭ komnsшĭ de d
de stikle lentiкslape (linte) kape sînt
sna dsпe alta în гoliчiшnea snsĭ чi
metalŭ. Lintea kape stъ lîngъ okiĭ, se
*okielape*, пe kîndŭ aчeea kape katъ
ektele de oбsepвatŭ, se nsmeшte lintea
Pesslтatslŭ mъpipeĭ este npodsktslŭ
a amîndspopŭ mъpipĭ npodsse npin fie
aчeste doъ linцi în sine; aшa s. e. d
oбiektivъ mъpeшte oбiekte de 30 de o
tea okulape îĭ mъpeшte de 10 opĭ, m
nale шi pesslтante a mikposkonslsĭ va
de opĭ îmslцitŭ ks 10, adekъ de 300

La sniĭ mikposkonĭ se aflъ snŭ
tps înъsntpslŭ чilindpslsĭ de metalŭ î
aflъ liniĭ tpase, npin aчestŭ mikpometp
topslŭ este în stape sъ mъsoape distan
maĭ miчĭ.

Este înвedepatŭ kъ snŭ instpsm
este în stape sъ mъpeaskъ oбiektele
600, 800 шi keapŭ 1000 de opĭ; kъ
lsĭ, ziчemŭ, tpeбse sъ fi fostŭ foa
în sfepa шtiinцelopŭ natspeĭ, fiindŭ kъ
konepitŭ sfepĭ nsoĭ imense kape aŭ s
nainte de вedepea noastpъ din kasza m
lopŭ estpaopdinapъ. Întp'adeвъpŭ, aчe
spmatŭ dpsmslŭ npoгpesivŭ alŭ шtiinц
tspeĭ în tpeĭ sekolĭ чeĭ dsпe spmъ ш

seamъ în seколȣлȣ nostpȣ, este silitȣ a zіче къ de ла deskoпepipea mikposкoпȣлȣі a începȣtȣ o ·epa пȣоъ, o епокъ пȣоъ пекрezȣtъ în sfepa шtiinцелорȣ esakte.

Ка sъ пȣ пе întindemȣ mȣltȣ пе аічі шi ка sъ dъmȣ în skȣptȣ ȣпȣ esemплȣ de mъpimea inflȣінцеі mikposкoпȣлȣі în шtiinцеле natȣpeі, e destȣлȣ ка sъ tpaktъmȣ аічі inflȣinцa mikposкoпȣлȣі asȣпpa pesoлȣцiȣneі пpoблemȣлȣі: кapе este *xotaps întpe pegnȣлȣ animaлȣ шi pegnȣлȣ вeџetaлȣ? Ȣnde încetеazъ плапta d'a fi плапta шi încепe d'a deveni animaлȣ?*

Прекȣmȣ amȣ zisȣ, déja în seколȣлȣ алȣ 17-леа шi алȣ 18-леа ȣnii din natȣpaлiștii челебpii аȣ фъкȣtȣ кȣ mikposкoпȣлȣ în mîna, чepчетъpi mapі шi sepioase sпpe a кȣnoaште stpȣktȣpa finъ шi komnoziцiȣnea елеmentapъ a копȣлȣі nostpȣ шi a корпілорȣ animaлелорȣ (s. e. Loewenhoek, Malpighi). Dapȣ aчeste чepчетъpi s'аȣ фъкȣtȣ ла ȣпȣ timпȣ kîndȣ шtiinцеле natȣpeі epaȣ înкъ пȣцin naintate, ка aчeste deskoпepipi sъ noatъ da ȣпȣ pezȣltatȣ peтapкaвiлȣ. Întpeвȣinцapea mikposкoпȣлȣі sпpe a кȣnoaште komnoziцiȣnea елеmentapъ a плапtелорȣ, a пъskoчitȣ în seколȣлȣ nostpȣ вotanika aktȣaлъ; aчeastъ шtiinцъ аша de fpȣmoasъ шi de intepesantъ акȣmȣ, пе kîndȣ în seколȣ tpeкȣtȣ înкъ, aчeastъ шtiinцъ epa seaкъ, o adȣnape de пȣme вapвape кapе аȣ ostenitȣ memopiȣ шi п'а лъsatȣ nimikȣ nічі în inteлiџенцъ nічі în imaџinaцiȣne. Maі кȣ seamъ epa deskoпepipea елеmentȣлȣі finaлȣ алȣ плапteі, adeкъ *челȣлa* saȣ къsȣцa, deskoпepipea чea maі grandioasъ. Adeкъ Zooлoгȣлȣ Џepmanȣ *Oken*, (1808) шi Botanikȣлȣ Anглezȣ *Robert Brown* (1831) аȣ deskoпepitȣ къ елеmentȣлȣ челȣ maі pрimitivȣ алȣ плапteі, este челȣлa, adeкъ o къsȣцъ mikposкoпiкъ плinъ d'ȣпȣ flȣidȣ în mizлoкȣлȣ къpȣia se aflъ ка ȣпȣ simвȣpe solidȣ. Аша dap, zіче вestitȣлȣ Schleiden, пȣtemȣ sъ pрivimȣ пе opі-че плапtъ шi пе opі-че animaлȣ ка o adȣпъtȣpъ de miі de челȣле vii, în кapе sъ ȣpmeazъ toate akteле viецеі.

Aвiea аȣ tpeкȣtȣ doъ-zeчі de anі de kîndȣ s'а фъкȣtȣ deskoпepipea челȣлеі пpin mikposкoпȣ шi vedemȣ o mȣлцime de deskoпepipі mapі шi minȣnatiче фъкȣte de кътpe вotaniștі шi zooлoџiștі. Întpe аlteле, vomȣ pomeni deskoпepipea mape кapе apatъ къ fie-кapе челȣлъ пȣ паште din nimikȣ, чi ese dintp'o алtъ челȣлъ veкe кapе se desпapte. Întoкmaі ка fie-кapе animaлȣ че tpeвȣe sъ easъ dintp'ȣп алt animaл кapе 'і seamъпъ, аша шi opі-че челȣлъ пȣоъ tpeвȣe sъ easъ dintp'o алtъ челȣлъ veкe кapе 'і seamъпъ.

Dap пе ȣpmъ, mikposкoпȣлȣ a eшitȣ din sfepa шtiinцеі пȣpe fisiолоџiче кapе se окȣпъ кȣ леџiле nopmaле але viецеі шi a intpatȣ în domenȣлȣ mediчineі кapе se окȣпъ кȣ fenomeпеле копȣлȣі воlпavȣ. Astȣ-felȣ s'а deskoпepitȣ пpin mikposкoпȣ în mediчinъ niште oвieкte foapte кȣpioase шi imnoptante. Аша s. e. pîiea, кapе maі nainte epa pрivitъ ка pezȣltatȣлȣ ȣneі stpiкъpi a sîngeлȣі шi mediчiі аȣ къznitȣ mȣltȣ timпȣ пе sъpmanȣлȣ воlпavȣ кȣ feлȣpimі de dekokte шi хапȣpі ка sъ'і кȣpъцe sîngeле шi toate aчestea în zadapȣ; акȣmȣ, пpin mikposкoпȣ, se шtie къ în fie-кapе пȣstȣлъ (вȣва) de pîie se aflъ ȣпȣ insektȣ mikȣ mikposкoпiкȣ кapе 'шi faче кȣiвȣлȣ sъȣ în пелеа omȣлȣі, пȣпе акоlо оȣ шi-лȣ клочеште; апоі presinцa aчestȣі oпъцȣ пеплъкȣtȣ în пелеа noastpъ, o anpinde шi пpodȣче пȣstȣла пȣmitъ pîie. Шtiindȣ aчeasta, metoda d'a vindeka кȣpîndȣ aчeastъ patimъ ȣpîtъ, epa лesne de гъsitȣ. Epa destȣлȣ a ȣпцe пелеа к'о matepie de кapе se шtie къ omoapъ toate insekteле шi fiinцеле animaле miчі, adeкъ пъчioasъ; пpin ȣpmape, aлefiea de пъчioasъ vindeкъ акȣmȣ pîiea în doъ, tpeі ziле (кeapȣ шi în пȣцine ope) пе kîndȣ aчestea пȣ se фъчea maі nainte nічі dȣпe лȣnі. Eatъ inflȣinцa mikposкoпȣлȣі asȣпpa mediчineі пpaktiче. Asemenea a apъtatȣ mikposкoпȣлȣ къ ȣпеле feлȣpі de келie sîntȣ пpodȣse iapȣ пpin pресenцa ȣnopa insekte în пелеа капȣлȣі întpe пъpȣ.

Dap, dakъ aчeste deskoпepipі intepesezȣ maі mȣltȣ пе ȣпȣ omȣ de шtiinцъ, sîntȣ пе d'алtъ пapte niште deskoпepipі fpȣmoase фъкȣte пpin mikposкoпȣ кapе intepeseazъ toatъ лȣmea. Аша sîntȣ s. e. deskoпepipiле animaлелорȣ mikposкoпiче пȣmite *Infusorie*, цiште deskoпepipі intepesante пentpȣ totȣ omȣлȣ кapі 'і плаче stȣdiiле noвiле але natȣpeі.

Аічі în лȣmea infȣzopiілорȣ, mikposкoпȣлȣ a челевpatȣ tpiȣnfеле sале челе maі mapі; admipaцiȣnea џenepaлъ кapе a dobîndit'о telesкoпȣлȣ пpin deskoпepipiле sале în infiniteле sпaцiȣpі але чepȣлȣі, asemenea admipaцiȣne a do-

вindit'o mikroskoпȣлȣ прin deskoпepiрiле sale în лȣmea infȣzoriiлорȣ. Deжa în aнȣлȣ 1834, savantȣлȣ Kinџinг în Џermania a deskoпeritȣ esistinџa infȣzoriiлорȣ, însъ челеврȣлȣ профеsорȣ *Ehrenberg* a кȣлtivatȣ mȣлtȣ aчeastъ ramȣръ a шtiinџелорȣ natȣрале шi a fostȣ feriчitȣ d'a faче aiчĭ o mȣлџime de deskoпepiрĭ întр'adeвъръ aвiea de krezȣtȣ. Ehrenberg, кȣ mikroskoпȣлȣ în mînъ, a върsatȣ o mare лȣminъ asȣпра кȣestiȣneĭ: dakъ infȣzoriiле sîntȣ animaле saȣ veџetaле?

Елȣ a arъtatȣ къ aчeste miчĭ animaле de kare sȣte de miĭ aвiea къ sîntȣ d'ажȣnsȣ sъ ȣmпле sпaцiȣлȣ ȣnȣĭ поліčiȣ, къ aчeste animaле ziчeтȣ a kontriвȣitȣ mȣлtȣ ла formarea sȣпrafeџeĭ пъmîntȣлȣĭ în starea sa aktȣaлъ. Aшa s. e. a arъtatȣ къ вarazan (praerie) de ла *Limburg* kare okȣпъ maĭ mȣлte miле џeografiче, шi are akolo în ȣnеле лоkȣрĭ adînчimea de 40 de пiчioare; къ пъmîntȣлȣ aчestȣĭ вaraganȣ ziчeтȣ e komпȣsȣ de milioane de fiinџe infȣzoriĭ. Елȣ a mersȣ пînъ a ziче ka o регȣлъ џeneraлъ къ orĭ че варȣ este ръmъшiџa animaлелорȣ kare aȣ trъitȣ odatъ (omnis calx ex vivo!) Dar чea maĭ mare parte a aчestорȣ animaле, se destinгȣ прin mikшorimea лорȣ estraordinaръ. Aшa s'a arъtatȣ къ nisinȣлȣ mъreĭ dȣпe ла insȣлеле Antille, koпrinde în sпaцiȣлȣ ȣnȣĭ поліčiȣ, nȣmъrȣ de 5,000,000,000 animaле; s'a arъtatȣ asemenea къ пъреџiĭ de пetre a insȣлeĭ Rugen, în marea Baлtikъ, este iarъ komпȣsȣ de niшte animaле (Rhizopoda) шi veџetaле marine (alges.)

Mȣлџimĭ de ideĭ nȣ sîntȣ koпrinse în aчeastъ esпresiȣne paradoksъ, darȣ adeвъratъ къ nȣ e варȣ фъръ vieaцъ! Adekъ къ варȣлȣ nȣ este aлtȣ nimikȣ de kîtȣ ръmъшiџe de animaле mikroskoпiче! Kîte miĭ de вilioane de aчeste fiinџe n'a треввȣitȣ ka sъ продȣкъ neпȣmeroшiĭ mȣnџĭ џigantiчĭ de варȣ че se aфлъ d'asȣпра пъmîntȣлȣĭ, dintre kare este шi mȣnteле Davaлaџirȣ, mȣnteле челȣ maĭ kолоsaлȣ, шi челȣ maĭ mare de пe пъmîntȣ!

Darȣ kîte sȣte шi miĭ de sekoлĭ de anĭ n'a треввȣitȣ пînъ s'aȣ пъskȣtȣ, trъitȣ шi mȣritȣ aчeastъ infinitate de fiinџe animaле mikroskoпiче dȣпe a кърora moarte s'a продȣsȣ mȣnџĭ de варȣ! Eatъ o serie de ideĭ marĭ шi grandioase kare пъsкочeskȣ în noĭ aлte ideĭ maĭ sȣвлime шi maĭ adînчĭ desпre înчепȣтȣлȣ шi finitȣлȣ лȣкрȣriлорȣ, desпre пroвлema eternitateĭ лȣmeĭ. Apoĭ toate aчeste ideĭ шi sȣsȣ nȣmite deskoпepiрĭ marĭ în astronomie, fisikъ, fisioлоџie шi вotanikъ, ле sîntemȣ datorĭ amîndȣрорȣ koпiiĭ aĭ artistȣлȣĭ de ла Meddleburg kare прin жокȣлȣ лорȣ inoчentȣ кȣ doъ вȣкъџĭ de stiклъ, aȣ inventatȣ mikroskoпȣлȣ шi телеskoпȣлȣ. Eatъ кȣmȣ kaȣzеле miчĭ, продȣкȣ în лȣme effekte marĭ, џigantiче. Eatъ лȣкрȣriле пroвedinџeaле пe kare omȣлȣ к'o inteлiџenџъ mъrџinitъ, ле nȣmeшte продȣктеле întîmплъреĭ; пe kîndȣ omȣлȣ к'o inteлiџenџъ sȣпeriоръ, înџeлeџe къ în aчeastъ лȣme, în aчestȣ ȣniversȣ, nȣ e niчĭ o întîmпларe, чĭ къ fie-kare evenimentȣ este efektȣ ȣneĭ kaȣse kare este шi ea efektȣлȣ ȣneĭ aлte kaȣse шi aшa пe trimite fie-kare efektȣ прintр'o kaле regresivъ (d'îndъrъtȣ) ла o serie infinitъ de kaȣse, în kaпȣлȣ кърȣia stъ kaȣsa primitivъ aвsoлȣtъ че se nȣmeшte шi *пroвedinџa* saȣ *пȣterea kreativъ*.

Eatъ реліџiositate продȣsъ din stȣdiȣлȣ natȣreĭ!

---

# Indiгo.

Чine nȣ кȣnoaшte Indiгo, aчestȣ artikoлȣ de komerџȣ kare a îmвoгъџitȣ Anглiea? Чine nȣ кȣnoaшte aчeastъ въпsea фрȣmoasъ aлвastrъ кȣ kare sъ въпseшte postavȣлȣ întр'ȣnȣ modȣ aшa de solidȣ în kîtȣ nȣ ese niчĭ odatъ niчĭ în плоaie niчĭ în soare? Aчeastъ въпsea este продȣsъ d'ȣnȣ arворȣ kare креште în kлimeле kaлde шi se nȣmeшte Indigofera (Indigotier). Sîntȣ maĭ mȣлte sпeџe de aчeшtĭ arворĭ, ȣniĭ kreskȣ în India шi se nȣmesk Indigofera Indica. Aлџiĭ (I. glauca) kreskȣ în nordȣл Afriчeĭ (Eџint, Algeria) шчл.

Feлȣлȣ продȣкџiȣneĭ въпseлiĭ Indiгo, este кȣnoskȣtȣ în Eȣropa de ла sekoлȣлȣ aлȣ 15-леa adekъ de ла staвiлirea komȣnikaџiȣneĭ komerчiaле între Eȣropa шi Indiea шi de ла deskoпepirea Ameriчeĭ.

Faвrikaџiȣnea Indigoluĭ este foarte komплiкatъ. Noĭ вomȣ pomeni aiчĭ чeле maĭ fondamen-

tале акtе de каре se компȣне ачеаstъ операцiȣне.

Dȣпе че s'а tъiatȣ рамȣрiле арборȣлȣї Indiгotier, ле сȣпȣне ȣнеї fерmentaцiȣнї (fервере) întокmaї ка mȣstȣлȣ. Dарȣ ачеаstъ fервере требȣе sъ ажȣнгъ пȣmaї ла ȣнȣ градȣ шi sъ пȣ треакъ în îmпȣtрezire прекȣmȣ se întîmплъ adese орї. Аiчї konsistъ apta fабрiкантȣлȣї de Indiгo. Dарȣ пе kîndȣ Indiгo este în fерmentaцiȣне în бȣtoiȣ, требȣе бътȣtȣ шi amestekatȣ adese орї к'о поiеа (battage). În ачеstȣ басȣ se пȣне шi апа de варȣ. Ачеste операцiȣнї лȣнцї шi komплiкate se ȣрmeазъ în niште ашезъminte марї клъdite denadinsȣ (алъtȣрata fiгȣръ репрezentъ o касъ ȣnde se fабрiкъ Indiгo).

Sîntȣ în komерцȣ diferite fелȣрї de Indiгo а кърора прецȣ варiеазъ преа mȣлtȣ fiindȣ къ ȣнеле sîntȣ foapte sпорniче шi fрȣmoase шi алtеле пȣ.

Dарȣ кеарȣ шi вънsirea кȣ Indiгo este iарȣ о операцiȣне foapte komплiкatъ, fiindȣ къ ȣнȣ mape прочеs ximik требȣе sъ se onepeze кȣ прiн-



Ȣнȣ stabiлimentȣ ȣnde se препаръ Indiгo.

чiпȣлȣ колоратȣ алȣ Indigolui пînъ s'а гъtitȣ: къчї, лȣкрȣ кȣрiosȣ, kîndȣ въпseште чiне-ва кȣ Indiгo fъръ препарацiȣнї kimiче, пȣ пȣmaї къ колоареа пȣ цiне, чi шi ese о колоаре кȣ totȣлȣ diferitъ d'ачееа fрȣmoasъ а indiгȣлȣї. Nȣmaї atîta вomȣ ziче къ materia каре intръ în ачеаstъ препарацiȣне sîntȣ: лешiiе, ȣpina de omȣ (ȣdȣ) шi mȣлtе алtе înгредiенцъ. Ȣнȣ вънsitopȣ каре лȣкреазъ кȣ Indiгo, требȣе sъ fie ȣнȣ ximistȣ бȣнȣ апоi требȣе sъ aiбъ шi пракtiка în ачеаstъ лȣкраре къчї aiчї se adeвереазъ ка шi în mediчinъ шi претȣtindenea în apte, къ teopia шi пракtiка sîntȣ sȣрорї neseпараbiле; dакъ лiпseште teopia, omȣлȣ е орбȣ шi пȣ веde дрȣmȣлȣ че требȣе sъ апȣче, dарȣ dакъ îї лiпseште пракtiка, елȣ este ка ȣнȣлȣ каре skioапъ; елȣ веde naintea лȣї dарȣ пȣ поate sъ înainteze шi kade ла орї-че пасȣ че fаче nainte.

# Траіȣлȣ̆ апіталелорȣ̆.

(Ȣрмаре.)

Коцоfana seamъпъ тȣлtȣ̆ кȣ чіоара, însъ аре капȣлȣ̆, гîtȣлȣ̆ ші spateле пегре, пе kîndȣ̆ пептȣлȣ̆ ші латȣріле sîntȣ̆ албе. Învацъ а ворбі ші а пропȣпца ворбе ші кіарȣ̆ fрасе întреџі, întокмаĭ ка ȣпȣ̆ omȣ̆; însъ este аша de ворбіtoаре în kîtȣ̆ kîndȣ̆ шtie чева, репетеазъ пеîнчетаtȣ̆, de ачеа ші zіче провербȣ: «Флекъреште ка о коцоfанъ.»— Dаръ коцоfana este ші хоацъ, къчі kîndȣ̆ веde піскаĭ-ва лȣкрȣрі stрълȣчіtoаре, прекȣтȣ̆ бȣкъцї de stiклъ, пастȣрї de metалȣ̆ ші monede, ле fȣръ ші ле аскȣпde. Коцоfana feмелъ fаче аtîtea оȣъ kîte fаче ші femeла корбȣлȣї ші ле depȣпе întр'ȣпȣ̆ кȣїбȣ̆ пе каре-лȣ̆ fаче пе вîрfȣлȣ̆ арборілорȣ̆. Ачеstȣ̆ кȣїбȣ̆ este fъкȣtȣ̆ кȣ арtъ, пе din аfаръ, коперіtȣ̆ кȣ spinї (търъчіпї) ка съ пȣ поаtъ чіпе-ва съ se апропіе de dînsȣлȣ̆; аре ші о deskisȣръ stрimtъ пе ȣnde intръ.

Dintре toаte пасеріле kîntъtoаре, nічї ȣпа п'аре în kîntекȣлȣ̆ съȣ̆ maĭ тȣлtъ dȣлчеацъ, варіацiї de tonȣрї ші flesibilitate продіџіоасъ карї ле гъsimȣ̆ în kîntекȣлȣ̆ admiрабілȣ̆ алȣ̆ *прівігъtорії*. Еа kîntъ în tȣfе noаntea, ші пȣmaĭ пріmъвара пînъ 'шї клочеште оȣле, atȣпчї învеteазъ а kînta ші se окȣпъ кȣ крештереа пȣїлорȣ̆ съї. Прівігъtoарea пȣ sȣfере кълдȣра soарелȣї, dаръ nічї fрігȣлȣ̆ ieрпеї. Віпе ла пої прімъвара din Asia, ші toamna se dȣче аколо. Este foаrte sfiicioасъ ші fȣџе de omȣ̆, dаръ поаtе съ se апропіе чіпе-ва de dînsa пînъ ла 20 de паші. Este foаrte џелоасъ: nічї odаtъ пȣ kîntъ doȣъ прівігъtорї ȣпа лîнгъ алtа; пȣmaĭ прівігъtорȣлȣ̆ kîntъ пе kîndȣ̆ femeла е тȣtъ; еа-шї fаче кȣїбȣлȣ̆ жосȣ̆ пе пъmîntȣ̆, de foi ȣскаte, însъ пеліпіte întре dînsele, în kîtȣ̆ чеа maĭ miкъ srȣdȣіtȣръ dърîтъ кȣїбȣлȣ̆ ачеsta. În кліmеле оріепtалȣї fаче оȣъ de патрȣ орї пе апȣ̆; dаръ în кліmеле поаstре пȣmaĭ de доъ орї kîte 5 оȣъ, de ȣnde есȣ̆ maĭ тȣлtе masкȣле de kîtȣ̆ femeле.

Pondȣпеаоа, ачеа пасъре domestiкъ каре se џіпе пе ла кошȣріле каселорȣ̆, este foаrte sfiiчіоасъ ші аtîtȣ̆ de тȣлtȣ-ї плаче лібеrtatea în kîtȣ̆ пȣіпdȣ-о чіпе-ва întр'о колівіе пȣ вреа съ iea deмîнкаре пînъ moаре de foаme; kîntъ dimiпеаца kîndȣ̆ е zi fрȣmoасъ; kîndȣ̆ о pondȣпеа sбоаръ жосȣ̆ ші пȣ se sȣie, este semnȣ̆ de плоаіе; ачеаstъ пасъре este tatȣ-d'аȣпа în miшкаре; кȣїбȣлȣ̆ съȣ̆ лîнгъ кошȣріле каселорȣ̆ е fъкȣtȣ̆ de fînȣ̆, de паіе, amesteкаtȣ̆ кȣ пъmîntȣ̆; dакъ чіпе-ва пȣпе mîпа пе кȣїбȣ̆, amîndoї пъріпцїї stрігъ ка съ ле віiе алџїї întр'ажȣtорȣ̆; de доъ орї пе апȣ̆ femeла клочеште; toamna плеакъ dȣпе че аȣ̆ fъкȣtȣ̆ kîte-ва zіле пішtе eserчіџії în sборȣ̆, dȣпе ачеа întр'о dimineацъ плеакъ toаte în чеtе marї.

Нȣмеле de *капрітȣлгȣ̆* ї-а веніtȣ̆ dintр'о sȣperstiџіȣпе че аȣ̆ авȣtȣ̆ ȣпеле попоаре de ачеаstъ пасъре de noаntea, zikîndȣ̆ къ fеrmeке капреле ка съ ле iea лаптеле.

Чіокîрлапȣлȣ̆ este преџȣіtȣ̆. Dȣпе прівігъtoаре чіокîрлапȣлȣ̆ este kîntъреџȣлȣ̆ челȣ̆ maĭ бȣпȣ̆ ші челȣ̆ maĭ плъкȣtȣ̆ din пъdȣрї; însъ пȣmaĭ masкȣлȣлȣ̆ kîntъ, ші înкъ ші еллȣ̆ пȣmaĭ atȣпчї kîndȣ-шї каȣtъ femeла, къȣtîndȣ-о о atраџе ла dînsȣлȣ̆ прін kîntекȣлȣ̆ съȣ̆ челȣ̆ fрȣmosȣ̆ пріmъвара, în timпȣлȣ̆ îmпреȣпърії sексeлорȣ̆. Віпtорі-ї пріпdȣ̆ прінtр'о огліпгъ че о пȣпȣ̆ în dрȣmȣлȣ̆ лорȣ̆, къчї ле плаче съ se ȣіtе în огліпdъ.

*Враbіа* тръеште sinгȣратікъ. Вравеtеле (партеа бърбътеаскъ) аре о паtъ пеагръ пе гîtȣ̆. Ачеаstъ пасъре пȣ se гъseште în deserte, ȣnde пȣ sîntȣ̆ oameпї, чі пȣmaĭ прін sate ші maĭ кȣ seamъ în четъцї о гъsimȣ̆; este foаrte лепешъ ші foаrte mîпкъчіоасъ, de ачеа fȣръ din мага-zііле de грîȣ̆ ші din кȣрџіле oameпілорȣ̆ орї-че гъseште sпре пȣtрimîntȣлȣ̆ лорȣ̆; kîndȣ̆ s'аȣ̆ аше-zаtȣ̆ ȣnde-ва, кȣ греȣ̆ ле гопеште чіпе-ва ші fакȣ̆ въtъmаре mаре, sîntȣ̆ ші греȣ̆ de прінsȣ̆, fiіndȣ̆ къ se пъzeskȣ̆ віпе. Кȣїбȣлȣ̆ лорȣ̆ ші-лȣ̆ fакȣ̆ sȣбtȣ̆ акоперішеле каселорȣ̆, saȣ̆ în гъȣріле zidȣрілорȣ̆, saȣ̆ în пъреџії пȣцȣрілорȣ̆ saȣ̆ kîndȣ̆ гъseskȣ̆, în кошаре, кȣїбȣлȣ̆ pondȣпелелорȣ̆ ле гопеskȣ̆ ші-шї însȣшеskȣ̆ еллe ачеstȣ̆ кȣїбȣ̆; кȣїбȣлȣ̆ ачеsta este компȣсȣ̆ de fînȣ̆ пе dіпаfаръ ші de fȣлџї moї пе din întрȣ, ȣпеле аȣ̆ ші ȣпȣ̆ felіȣ̆ de акоперішȣ̆ ка съ пȣ intре апа de плоаіъ în кȣїбȣ̆. Femeла depȣпе аколо 5—6 оȣъ албе

ши пътate; dьпе че dъpîmъ чine-ва къiбьлъ лоpъ, еле în 24 de ope 'лъ fakъ ла иокъ.— Ачеаstъ пасъpе este astъ-felъ de mînkъчioasъ ши mai кь seamъ пenlpь rpîъ, în кitъ se dьче ла пьiї miчї de поpьmбеї ши ле чioкъпеште ши ле гъьpеште гьша ка sъ skoaцъ de аколо rpîьлъ че аъ mînkatъ. Въбiiле sîntъ în stape a fi domestiчite ши a învъцa a вopбi ши pъmînъ atьпчї atașate ла stъпînьлъ лоpъ; вpaбia tpъеште oпtъ anї.

*Капаpьлъ* este o пасеpе d'o fopmъ foapte елеrantъ, авîndъ ши ьпъ чioкъ foapte fpьmosъ, de ачееа ши este ьпъ aptiкoлъ de льksъ ши de modъ, mai кь seamъ ла dame. Sîntъ foapte înцелепцї ши капабiлї пь пьmai a învъцa felьpimї de кînteчe чi ши кiapъ ла алte опеpацiї inteлектiве. Аша s. c. s'a въzьtъ în апьлъ 1760, нiште канаpї каpї аъ fostъ în stape a deoseбi felьpimї de колоpї, de a apaнцea felьpimї de mateрiї, fъчea пînъ ши челе patpь опеpацiьнї apitmetiче. Sîntъ акьmъ o мьлцime (песte 29) de soiьpї de пасеpї канаpe. Femeлa пьне оъъ de tpeї opї пе anъ кîte 5—7 оъъ. Ачеste пасеpї potъ sъ tpъеаskъ 12—14 anї. Femeлa канаpьлъї poate sъ podeaskъ кîndъ o împpeьnътъ кь вpaбete, шчл. dapъ maskьльлъ канаpъ пь пpoдьче кîndь-лъ împpeьnътъ кь femeлa de вpaбie.

*Пасъpea-mьskъ* (oiseau-mouche) ши *колiбpь* (colibri) sîntъ пасеpiле челе mai miчї dapъ ши челе mai плъкьte dintpe toate. Пасеpea mьskъ кapе кîte odatъ пь e mai mape de кîtъ o mьskъ, ape колоpї stpъльчitoape ка петpеле пpeчioase, ка pьбiпьлъ, smapardьлъ, tопаsьлъ, ши este аша de mîndpъ de fpьmьseцea sa къ пiчї odatъ пь-шї mînжеште пенеле saле кь пьлбеpе, пьteмъ sъ ziчеmъ кiapъ къ пь-шї пьпе пiчї odatъ пiчiopьлъ съъ жоsъ пе пъmîntъ; ши петpече вiaцa sa în клiмеле челе кълdьpoase ши плъкьte але пъmîntьлъї spe a sбьpa din floape în floape ши a skoate nektapьлъ челъ dьлче dintp'înseле, апоi кîndъ вp'o datъ пь гъseште în floape dьлчеаца не кasтъ, se пекъжеште, пенеле saле челе miчї se înfлъ ши în fьpia sa пpъпъdеште кь чiокьлъ съъ floapea seaкъ; este de o fipe iьte ши вie ши în sбopьлъ съъ челъ pепеde skoate ьпъ sromotъ ка o poatъ кape se înвîpteште; femeлa face ьпъ кьiбъ de mъpimea ьпьї mъpъ, 'лъ atîpnъ пе foї de apбopї de пoptoкалї saъ de лъmiї ши депьне în întpь doъ оъъ, fie-кape de mъpimea ьпьї вобe de mazъpe; amîndoї пъpinцiї клочеskъ ачеste оъъ 12 ziле, în a 13 zi кîndъ ese пьiьлъ, mьma-ъ пьtpeште кь dьлчеаца floріlopъ кape adьпъ пе лimба eї ши кape o skoate ка sъ sьгъ пьiьлъ dьлчеаца че se afлъ пе dînsa. Ачеste пасъpї пь tpъeskъ în pобie чi dьпe че аъ fostъ пpinse, mopъ îndatъ.

*Колiбpiї* seamъпъ mьltъ кь пасъpea-mьskъ în пpiвinцa mъpimeї ши a înfъцiшъpeї eї, însъ колiбpiї п'аъ ьпъ чioкъ dpeptъ ши sîntъ foapte sînцеpoшї, къчї omoapъ insekte ши ле mъпînкъ. Sîntъ ши foapte кьpaцioшї ши аъ o tandpeцъ mape пентpь пьiї лоpъ; tpъeskъ (ка ши пасъpea-mьskъ) în клiмеле калde din Ameрiка s. e. în Meksiko, ьnde dameле de аколо atîpnъ пе колiбpiї чеї fpьmoшї omopîцї ла ьpекiле лоpъ dpeptъ opnamentъ ка черчеii ла поi.— Sîntъ мьлte spецe de колiбpi.

*Пьпъza* (Epops, huppe, pupe, wiedehops) ape ка o боnetъ пе капъ, tpъеште în пъdьpї ши пе кîmпъ ла пoi, de ла Апpiлie пînъ ла finitьлъ лъї Аьгьstъ; se пьtpeште de вepmї, insekte ши ложьste; кьiбьлъ ши-лъ face пе apбopї ши пе pьine; femeлa пьне 4—5 оъъ, ле клочеште în 14 ziле ши ле креskъ împpeьnъ кь бъpбatьлъ.—

*Cucu* 'ши ape пьmipea sa în toate лiмбеле din каьza stpiгъpiї saле monotone кape este „Cucu;" елъ skoate ачеаstъ stpiгape monotonъ кape stpiгъ пьmai în льпеле Maiъ, Ьnie ши Ьлiе, ши пьmai atьпчi-лъ ведеmъ, пе ьpmъ se face певъzьtъ în мьлte цъpї din Еьpопа. Este foapte sînцеposъ, mъпînкъ пасъpї miчї ши оъъле лоpъ. O împpeцiьpape кьpioasъ гъsimъ ла кькъ къ елъ пь-шї face пiчї odatъ sinгьpъ кьiбъ, чi femeлa кькьлъї-шї депьне оъъле saле în кьiбьлъ алtopъ пасъpї кîndъ ачелеа лiпseskъ din кьiбьлъ лоpъ, апоi пасъpea вiindъ a касъ пь багъ de seamъ къ s'a amestekatъ ши оьлъ кькьлъї întpe але eї, ши ле клочеште toate; апоi кîndъ sîntъ клочite, кькьлъ tînъpъ ши sînцеposъ omoapъ ши mъпînкъ пе fiii лeцitimї аї ачеsteї mьme пепpевъzъtoape.— Sîntъ мьлte spецe de кькъ: în Asia se кьпоskъ 23 de spецe; o spецъ пьmitъ *кькь apъtъtopъ* (C. indicator) кape tpъеште în Asia, ape обiчeiъ къ apatъ omьлъї stьпї de албiпe sълбatiче кь mieрea лоpъ.

*Папаrалiї* потъ fi împъpцiцї în doъ класе mapї, adiкъ în папаrалiї din kontinentьлъ векiъ

ши în папагалiĭ din kontinentȣлŭ noŭ. Класа d'întîiŭ копрinde; *Cacatues* (кȣ ȣнŭ моцŭ пе капŭ ши de колорĭ албе), папагалiĭ комȣнĭ, *Loris Peruches* кȣ коада лȣнгъ ши *Perruches* кȣ коада скȣртъ. Даръ în kontinentȣлŭ noŭ trъeskȣ: *Aras, amazones, criex. papergis* шчл. Папагалȣлŭ комȣнŭ ши пропрiŭ este пъскȣtŭ în Африка ши în India opieнталъ; în патрia лорŭ se нȣtpeskŭ кȣ фрȣkte ши кȣ гръȣнце ши е de diферite колорĭ. Speцa чеа маĭ комȣнъ нȣmitъ „*Dacot*“ de колоаре чеnȣшie, вine din Гȣinea (în Африка) ши se distinцe прin simцiвilitatea sa чеа fiнъ, прin целовiъ ши прin капрiчiiле sале. Елŭ sinгȣрŭ se admiръ, se апла8dъ saŭ se întpisteazъ; е simцitopŭ пentpȣ minгiepiле че прiimeште, ла каре respȣnde шi елŭ прin сърiтȣрĭ. Папагалȣлŭ îmвлъ греŭ, s'агаць вine, mînкарea лȣĭ o iea кȣ лава, o вагъ în гȣръ ши o тъiînкъ, лȣкрȣрĭ каре нȣ ле фаче nichi o алtъ paсъре, нȣмаĭ фалка sa de sȣsŭ este miшкътоаре; în stapea сълбатikъ тъiînкъ коажа арворiлорŭ ши фаче маре stpiкъчiȣne în пъдȣрĭ, тъiînкъ ши съmînцa de плante de вȣмбакŭ каре-лŭ îmвatъ (ка вiнȣлŭ пе омŭ); кȣ греŭ вînъторȣлŭ s'апропie de dînшiĭ кîндŭ медŭ în чете пе рамȣрiле арворiлорŭ ши se леагънъ; кîндŭ вînъторȣлŭ a îmпȣшкatŭ пе ȣнȣлŭ, чеĭ-лалцĭ stpigъ tape ши факŭ ȣнŭ sgomotŭ маре. Кȣiвȣлŭ лорŭ аре форма ȣнȣĭ валонŭ ши este atîpnatŭ пе рамȣрĭ astŭ-фелiŭ ка ла nichi ȣнŭ алtŭ animалŭ, maĭ кȣ seamъ ка шеарпеле съ нȣ поатъ intpa аколо. Femeла пȣне аколо doȣъ оȣъ; amîndoĭ пърiнцiĭ клочеskŭ оȣъле лорŭ.— Папагалȣлŭ este o пасъре foapte înцелеаптъ ши în stape d'a прiimi felȣрimĭ de înвъцътȣрĭ s. e. a ворвi în felȣрimĭ de лiмвĭ ши кiаръ fpase intpeцĭ, a кînta opĭ-че кînтекŭ, a pîde, a плînце, a miорлъi ка o pisiкъ, a imita гласȣлŭ ȣнȣĭ омŭ saŭ алŭ ȣнȣĭ копiлŭ, a лътра ка ȣнŭ кîiне шчл.; sîntŭ d'o fipe влîndъ, ле плакŭ minгiepiле. Кîndŭ se некъжеskŭ, пенеле лорŭ se sвîрлеskŭ.— Mînкареа *de карне*-ĭ фаче греĭ ши stȣпiзĭ (промiцĭ); migdaлеле amapi-ĭ волнъвеskŭ, даръ пътрȣнжеллȣ-ĭ омоаръ. Папагалȣлŭ trъеште мȣлtŭ. *Reaumure* a възȣtŭ ȣнŭ папагалŭ de 120 de anĭ În Америка oamenii тъiînкъ карнеа de папагалŭ.

*Пȣȣнȣлŭ* este o fiiнцъ de distinкцiȣne; раpŭ se гъсеште ȣнŭ animалŭ înzestpatŭ кȣ atitea калiтъцĭ deosевite: taлie i мosantъ, ȣнŭ îmвлетŭ meiestosŭ, o figȣръ новiлъ, пропорцiȣнĭ елеганte, пе капŭ ȣнŭ моцŭ mîndpȣ авîndŭ колорĭ fpȣmoase, даръ коада sa пар' к'аръ fi o adȣнаре de admipaвiлеле колорĭ але кърквбеȣлȣĭ, de fлорiле челе маĭ рарĭ ши челе маĭ stpълȣчitoape.

Даръ întoкмаĭ ка fлорiле че se вestezeskŭ, аша ши пенеле челе stpълȣчitoape але пъȣнȣлȣĭ каdŭ ши se пердŭ, дȣпе че ĭ-a трекȣtŭ timпȣлŭ amopȣлȣĭ, ши ачеастъ пасъре непорочitъ 'i е рȣшine atȣнчĭ a se аррътa astŭ-фелiŭ desпȣiatъ de подоавеле sале, ши se askȣnde ка съ нȣ o вазъ чine-ва, пе кîndŭ în timпȣлŭ fepiчipiĭ sале, еа se înfлъ плin de mîndpie.— Даръ кît de плъкȣt е пъȣнȣлŭ пentpȣ simцȣлŭ ведерiĭ noastpe, н'atîtŭ е de неплъкȣtŭ пentpȣ simцȣлŭ аззiрiĭ din каȣза stpigъpiĭ sале челеĭ askȣцite ши пътрȣнзътоаре; în прiвiнца ачеаsta пъȣнȣлŭ seamънъ кȣ ȣнiĭ оа-menĭ вine îmвръкацĭ, даръ ne pozĭ; кîndŭ intpъ în касъ пе плакŭ преа мȣлtŭ, даръ кîndŭ deskidŭ гȣра a ворвi, кȣ o маре неплъчере вedemŭ къ în iлȣsiȣнеа noastpъ amŭ грешitŭ.— Партеа femeiaskъ a ачестеĭ пасърĭ нȣ е аша de fpȣmoасъ ка партеа върбъteaskъ; еа пȣне кîte 4—5—8 оȣъ пentpȣ o клочiре, în 27 - 30 de zile isпръвеште клочiреа; пȣiĭ ачестеĭ пасърĭ sîntŭ греŭ de крескȣtŭ.— Пъȣнiĭ сълватiчĭ пȣнŭ ши o santineлъ прекȣмŭ ши гiштеле съlв tiче; ȣнŭ пъȣнŭ поаte съ trъeaskъ пînъ ла 27 de anĭ; патрia sa este Indostanȣлŭ (Asia); în нордȣлŭ Рȣsieĭ se гъseskŭ пъȣнĭ алвĭ.

*Fasanulŭ.* Ачеастъ пасъре, de мъримеа ȣнȣĭ кокошŭ, este дȣпе пъȣнŭ, пасъреа чеа маĭ fpȣмоасъ în прiвiнца колорiлорŭ sале варiate ши врiлante; însъ нȣмаĭ маскȣлȣлŭ este аша de fpȣmosŭ ши аре ȣнŭ моцŭ fpȣmosŭ, *пе кîndŭ* femeла нȣ diferъ мȣлtŭ de гъiна domestiкъ чеnȣшie.— Fasanȣлŭ este *sliiчiosŭ*, нȣ se domestiчеште nichĭ odatъ кȣ totȣлŭ чi каȣtъ съ skапe; trъеште 6—7 anĭ; femeла пȣне 10—12 оȣъ верzĭ авîndŭ пете негре ши ле dепȣне întp'ȣнŭ кȣiвŭ ordinapŭ fъкȣtŭ în пъмîntŭ; пе ȣрмъ ле клочеште 20—25 de zile; кȣлtȣpa ачестеĭ пасърĭ este o окȣпацiȣне плъкȣtъ ла siгнорiĭ чеĭ марĭ în Еȣропа; локȣлŭ ȣнde цiнŭ fasaniĭ se нȣмеште *fasanderie;* оȣъле fasaniлорŭ ле daŭ гъiнiлорŭ ordinape spe a ле клочi; пȣiĭ de fasanĭ se нȣtpeskŭ кȣ мезȣлŭ de пîiне алвъ îmмȣiatŭ în лante, даръ fasaniлорŭ ле daŭ demînкаре грîŭ, лъптȣчĭ, пastinate шчл.

Tinъpitŭ în Tinoграфia Колеџiȣлȣĭ Sf. Saba.